

Uppföljande granskning av hanteringen av folkhälsobidrag

Innehåll	
1. Sammanfattande analys	3
Rekommendationer	3
2. Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Ansvarig nämnd samt avgränsningar	4
Revisionskriterier	5
Metod	5
3. Hantering av folkhälsobidrag	6
Regler och riktlinjer för beviljande av folkhälsobidrag	6
Folkhälsoenheten hanterar föreningarnas ansökningar	7
Granskning av beviljade folkhälsobidrag under år 2021	8
4. Svar på revisionsfrågor	10
Rekommendationer	10

1. Sammanfattande analys

Granskningen omfattar alla 18 beslut i regionen om folkhälsobidrag år 2021. Sammanlagt betalade regionen ut ca en halv miljon kronor i folkhälsobidrag år 2021.

Granskningen visar att regionstyrelsen inte säkerställt en tillräcklig kontroll över hanteringen av folkhälsobidragen. I regionen saknas tillräckliga rutiner för att kontrollera om ansökningar om folkhälsobidrag uppfyller de krav som regionstyrelsen ställt i sina riktlinjer.

Av granskningen framgår att tjänsteperson i regionstyrelsens förvaltning har godkänt folkhälsobidrag utan att obligatoriska dokument har funnits med i ansökningar. Den ansökningsblankett som regionstyrelsens förvaltning använder saknar krav på två av de fem dokument som är obligatoriska att lämna in vid en ansökan om folkhälsobidrag. Endast en förening hade skickat med samtliga obligatoriska dokument med ansökan. Ingen av ansökningarna som beviljades år 2021 uppfyllde samtliga krav som regionstyrelsen ställer i sina riktlinjer. Endast två beslut om folkhälsobidrag var hanterade i enlighet med regionstyrelsens riktlinjer. I dessa två fall nekade regionen till att betala ut folkhälsobidrag.

Granskningen visar också att beslut om att tilldela folkhälsobidrag har tagits utan befogenheter. Av regionstyrelsens delegationsordning framgår att regiondirektören har befogenhet att besluta om folkhälsobidrag. Regiondirektören har inte vidaredelegerat denna befogenhet. Trots att befogenheten inte är vidaredelegerad har en tjänsteperson i förvaltningen beslutat om bidragen. Inget av besluten har blivit återanmälda till styrelsen under år 2021.

Rekommendationer

Vi lämnar följande rekommenderar till regionstyrelsen:

- Säkerställ att det finns tydliga rutiner för kontroller av att regler och riktlinjer uppfylls
- Säkerställ att beviljade beslut om bidrag baseras på kompletta ansökningar utifrån styrande dokument.
- Säkerställ att beslut om folkhälsobidrag tas av behörig person och återanmäls till styrelsen.

2. Bakgrund

År 2021 betalade Region Västerbotten ut cirka en halv miljon kronor i folkhälsobidrag till ideella föreningar. Bidraget syftar till att främja folkhälsa genom aktiviteter eller kunskapsspridning.

Revisorerna har i två tidigare granskningar från år 2017 (REV 10:2-2017) och 2018 (REV 12-2018) lyft att det finns otydligheter i hantering av folkhälsobidrag. Granskningen från år 2017 visade på att flera föreningar beviljades bidrag trots att de inte lämnat in någon verksamhets- och revisionsberättelse. Föreningar beviljades också bidrag trots att återrapportering av det föregående årets bidrag inte hade lämnats i tid. Ett stickprov i 2018 års granskning visade att riktlinjer inte följdes. Det var inte heller tydligt på vilka grunder som föreningar beviljades bidrag.

I samband med bildandet av Region Västerbotten år 2019 genomförde regionstyrelsen en översyn av bidragen till ideella organisationer (RS 874-2019). Syftet var att skapa en mer enhetlig och effektiv hantering av bidrag inom regionens olika förvaltningar. I november 2020 beslutade fullmäktige om regler för stimulansmedel till ideella organisationer.

Med anledning av brister som revisionskontoret har uppmärksammat har revisorerna i sin revisionsplan för år 2021 beslutat att göra en uppföljande granskning.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge ett underlag till revisorerna för att bedöma om regionstyrelsen säkerställt tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av hanteringen av folkhälsobidragen. För detta kommer följande frågor att besvaras.

Har regionstyrelsen säkerställt att:

- Det finns tydliga och dokumenterade riktlinjer, rutiner och krav kring hantering av folkhälsobidrag?
- Det finns en tydlig beslutsprocess, det vill säga att ansvar och befogenheter är tydligt definierade?
- Angivna riktlinjer och rutiner följs?
- Det finns en tillräcklig uppföljning och kontroll av folkhälsobidragen?

Ansvarig nämnd samt avgränsningar

Granskningen har avgränsats till folkhälsobidragen för år 2021. Granskningen har inte varit inriktad på andra bidrag som finns inom regionstyrelsen eller andra nämnder.

Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgör de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier för denna granskning är:

- Kommunallagen 6 kap 6§
- Fullmäktiges regler för stimulansmedel till ideella organisationer (RS 1436:5-2020)
- Riktlinjer för stimulansmedel till ideella organisationer inom regionstyrelsens förvaltning (RS 121:5-2021)

Metod

En dokumentanalys har genomförts av regler och riktlinjer, protokoll samt informationsblad och blanketter med koppling till folkhälsobidragen. Inom ramen för granskningen har projektledaren granskat och analyserat innehållet för att avgöra om regionstyrelsen har säkerställt tillräcklig styrning och uppföljning.

Intervju har genomförts med enhetschef och medarbetare på folkhälsoenheten för att skapa en bild av hur enheten hanterar folkhälsobidragen.

Granskningen omfattar även kontroller av de 18 folkhälsobidrag som enhetschefen på folkhälsoenheten har handlagt under år 2021. Syftet har varit att kontrollera om riktlinjer och krav har följts vid beslut om bidrag till olika föreningar. Underlag till kontrollerna har varit den information som bifogats med ansökningarna.

3. Hantering av folkhälsobidrag

Regler och riktlinjer för beviljande av folkhälsobidrag

Fullmäktiges regler

Hösten 2020 fastställde regionfullmäktige ”regler för stimulansmedel till ideella organisationer”. Dokumentet redogör för de generella och formella krav som föreningar behöver uppfylla för att få söka bidrag. Ett generellt krav är exempelvis att föreningen är demokratiskt uppbyggd, medan ett formellt krav är att föreningen är en registrerad juridisk person med godkända och antagna stadgar.

Av fullmäktiges regler framgår att regionens styrelser och nämnder ska fastställa specifika riktlinjer för de bidrag som hanteras inom deras respektive verksamhetsområden.

Regionstyrelsens riktlinjer

Regionstyrelsen fastställde nämndspecifika riktlinjer för stimulansmedel till ideella föreningar i februari 2021. I riktlinjerna preciseras vilka villkor som gäller för bidragen. Ett särskilt avsnitt i riktlinjerna handlar om folkhälsobidragen. Riktlinjerna ger vägledning för vilka områden som är prioriterade för beviljande av bidrag. Riktlinjerna anger även vad bidragen inte får användas till och att föreningar maximalt får ansöka om 50 000 kronor i bidrag. Av riktlinjerna framgår även ansökningstid samt när godkända bidrag betalas ut.

Av riktlinjerna framgår att följande dokument är obligatoriska att bifoga med ansökan:

- Organisationens stadgar
- Årsredovisning som innehåller verksamhetsberättelse, resultaträkning och balansräkning för föregående år
- Senaste årsmötesprotokoll
- Revisionsberättelse
- Verksamhetsplan och budget för det år aktiviteten kommer att äga rum

Information om folkhälsobidraget finns på regionens webbplats

På regionens webbplats finns beskrivningar om hur ansökan går till och ansökningsblanketter som föreningarna ska fylla i och skicka in.

Av informationen på webbplatsen framgår att ansökan måste uppfylla de generella kraven för att ansökan ska handläggas. Vidare framgår att prioritering av vilka som beviljas folkhälsobidrag görs på följande grunder:

- Följsamhet till fastställda ekonomiska summor
- Relevans för förebyggande folkhälsoarbete
- I vilken mån aktiviteterna bidrar till en jämlik hälsa
- I vilken mån aktiviteterna kompletterar regionens verksamhet

Genom att underteckna ansökningsblanketten intygar firmatecknaren att föreningen uppfyller de generella och formella kraven för att vara behörig att ansöka om bidrag.

Av ansökningsblanketten för bidrag år 2021 framgick att tre dokument skulle bifogas ansökan:

- Verksamhetsplan och budget
- Den senast beslutade årsredovisningen som innehåller verksamhetsberättelse, resultaträkning och balansräkning
- Revisionsberättelse

Vår kommentar

Av regionstyrelsens riktlinjer framgår att fem dokument är obligatoriska att bifoga med ansökan om folkhälsobidrag. Av ansökningsblanketten framgick endast tre av dessa fem.

Folkhälsoenheten hanterar föreningarnas ansökningar

Folkhälsoenheten tillhör regionstyrelsens ledningsstab. En grupp handläggare inom Folkhälsoenheten administrerar hanteringen av regionens folkhälsobidrag. Under år 2021 ansökte 18 föreningar om folkhälsobidrag från Region Västerbotten. Ansökningarna uppgick till 746 778 kronor. Av dessa ansökningar beviljades 16 föreningar bidrag till ett värde på 518 000 kronor.

Handläggarna bedömer först om ansökningarna uppfyller de generella och formella kraven och därefter att alla obligatoriska dokument finns bifogade med ansökan. Därefter bedömer handläggarna om det ändamål som föreningarna söker bidrag till är i linje med regionstyrelsens prioriteringsområden. Handläggaren väger också in att bidragen ska fördelas till föreningar över hela länet samt värderar vilken påverkan föreningarnas arbete kan ha på hälsan i länet. Av beskrivningen över hur folkhälsobidragen hanteras framgår att handläggare gör självständiga bedömningar. Exempelvis hur stor del av ansökt belopp som ska beviljas, vilka föreningar som ska prioriteras och så vidare.

Regionstyrelsens delegationsordning

Beslut om folkhälsobidrag ligger inom styrelsens ansvarsområde. I regionstyrelsens delegationsordning framgår att regiondirektören får besluta om anslag till projekt rörande folkhälsoarbete till ett maxbelopp om 1 miljon kronor. Regiondirektören

har rätt att vidaredelegera beslutet. Enligt regiondirektörens vidaredelegationsordning är beslutet inte vidaredelegerat.

Enhetschefen för folkhälsoenheten beslutade om folkhälsobidragen för år 2021. I samband med granskningen har enhetschefen för folkhälsoenheten lyft frågan om delegation för beslut om folkhälsobidragen till regionens jurister och direktör. Ärendet är nu under beredning.

Vår kommentar

Regiondirektören har inte vidaredelegerat till enhetschefen för folkhälsoenheten att besluta om utbetalning av folkhälsobidragen. Detta innebär att regiondirektören ska besluta om folkhälsobidrag.

Granskning av beviljade folkhälsobidrag under år 2021

Vi har kontrollerat samtliga ansökningar utifrån fullmäktiges regler och regionstyrelsens riktlinjer. Alla ansökningar för år 2021 inkom inom ansökningstiden. Dock fick handläggare begära in kompletteringar från vissa föreningar. Flertalet kompletteringar inkom efter sista ansökningsdatum. Av begäran om komplettering som handläggare skickade ut till berörda föreningar framgick inte hur lång tid föreningen hade på sig att skicka in kompletteringen.

Alla föreningar uppfyller de generella kraven för att ansöka om bidrag

Vår granskning visar att samtliga föreningar uppfyller fullmäktiges generella krav (exempelvis att föreningen är verksam i Västerbottens län eller saknar vinstsyfte och respekterar demokratiska idéer).

Ingen förening som fått bidrag år 2021 uppfyller samtliga villkor och krav

Granskningen visar att ingen av de föreningar som fått beviljat folkhälsobidrag år 2021 uppfyller alla de villkor och krav som finns i regionstyrelsens riktlinjer. En förening går inte att bedöma. De enda ansökningar som hanterades korrekt i förhållande till riktlinjerna var de som inte blev beviljade bidrag.

Granskningen visar också att endast 1 av 18 föreningar hade bifogat samtliga dokument till sin ansökan som enligt regionstyrelsens riktlinje var obligatoriska.

Obligatoriska dokument	Bifogat	Ej bifogat
Stadgar	2	16
Senaste årsmötesprotokoll	2	16
Årsredovisning	17	1
Revisionsberättelse	18	0
Verksamhetsplan & budget	16	2
Samtliga obligatoriska dokument	1	17

Källa: Revisionskontorets sammanställning av de 18 granskade ansökningarna

Saknas kontroller av att ansökningarna uppfyller kraven

Handläggare och enhetschef på folkhälsoenheten uppger att de inte har resurser att göra grundliga kontroller av alla föreningarna som söker folkhälsobidrag. Handläggaren och enhetschefen säger i intervjuer att de genomför grundligare undersökningar om ansökan exempelvis kommer från en förening som handläggaren inte känner till sedan tidigare, eller om föreningens ekonomi inte verkar rimlig.

Enligt fullmäktiges regler ska regionen inte ge bidrag till föreningar som har skulder hos kronofogden eller har skatteskulder. Bidrag ska heller inte betalas till föreningar som stödjer enskilda medlemmars yrkesmässiga eller ekonomiska intressen eller ger bidragen vidare till en annan förening.

På ansökningsblanketten ska föreningen intyga att de uppfyller regionens krav. Av ansökningsblanketten framgår det inte exempelvis att föreningar med skulder till kronofogden inte kan få bidrag.

Vi har granskat regionstyrelsens protokoll och internkontrollplan för år 2021. Vi har i dessa dokument inte hittat något som anknyter till hanteringen av folkhälsobidragen. Vi har heller inte funnit att besluten om folkhälsobidrag har återrapporterats till styrelsen.

Samtliga återrapporter är inskickade i tid

Granskningen visar att samtliga föreningar som blev beviljade bidrag under år 2021 och som hade fått bidrag tidigare år hade skickat in sina återrapporteringar i tid.

Av regionstyrelsens riktlinjer framgår att föreningar som blivit beviljade bidrag senast i april året efter att bidraget betalades ut ska skicka in en redovisning till folkhälsoenheten på vad pengarna använts till.

Vår kommentar

Vår bedömning är att kontroller av ansökningarna behöver stärkas. Det saknas systematiska och dokumenterade kontroller av att föreningarna uppfyller regionstyrelsens riktlinjer och krav. Granskningen visar att ingen ansökan uppfyller samtliga krav och endast en ansökan innehåller samtliga obligatoriska dokument. De två dokument som inte omnämndes i ansökningsblanketten; "föreningens stadgar" och "senaste årsmötesprotokoll" är de dokument som till största del saknas i ansökningarna.

4. Svar på revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
Det finns tydliga och dokumenterade riktlinjer, rutiner och krav kring hantering av folkhälsobidrag?		Styrelsens regler och riktlinjer är dokumenterade och tydliga. Det saknas dock rutiner för hur handläggare ska kontrollera att regler och riktlinjer följs.
Det finns en tydlig beslutsprocess, det vill säga att ansvar och befogenheter är tydligt definierade?		Enligt delegationsordningen har regiondirektören fått befogenhet från regionstyrelsen att besluta om folkhälsobidrag. Regiondirektören har inte vidarebefordrat den befogenheten. Trots detta har chefen för folkhälsoenheten beslutat om bidragen för år 2021.
Angivna riktlinjer och rutiner följs?		I beviljade ansökningar saknas i hög grad dokument som är obligatoriska att redovisa.
Har regionstyrelsen en tillräcklig uppföljning och kontroll av folkhälsobidragen?		Styrelsen har inte säkerställt en tillräcklig kontroll och uppföljning av hanteringen av folkhälsobidragen. De kontroller som styrelsens förvaltning genomför är inte tillräckliga. Folkhälsobidrag betalas ut trots brister i ansökningar. Beslut om folkhälsobidrag har tagits av tjänsteperson som saknat befogenhet. Besluten om folkhälsobidrag har heller inte återanmälts till styrelsen.

Rekommendationer

Vi lämnar följande rekommenderar till regionstyrelsen:

- Säkerställ att beslut om folkhälsobidrag tas av behörig person och återrapporteras till styrelsen.
- Säkerställ att beviljade beslut om bidrag baseras på kompletta ansökningar utifrån styrande dokument.
- Säkerställ att det finns tydliga rutiner för kontroller av att regler och riktlinjer uppfylls.

December 2021
Christopher Karlsson
Praktikant på Revisionskontoret
Diarienummer: REV 47-2021